

Schone energie opwekken voor iedereen, met iedereen?!

PCNH Kennissessie - 27 februari 2025

Agenda

- Wat zijn en doen ESNH, MNH en PCNH?
- Wat en waarom energierechtvaardigheid?
- Enkele voorbeelden van energierechtvaardigheid
- Wat kunnen jullie doen aan energierechtvaardigheid?
- Gesprek
- PCNH ondersteunt jullie
- Bronnen

Wat zijn en doen ESNH, MNH en PCNH?

Energie Samen Noord-Holland (ESNH)
Natuur en Milieufederatie Noord-Holland (MNH)
Participatie Coalitie Noord-Holland (PCNH)

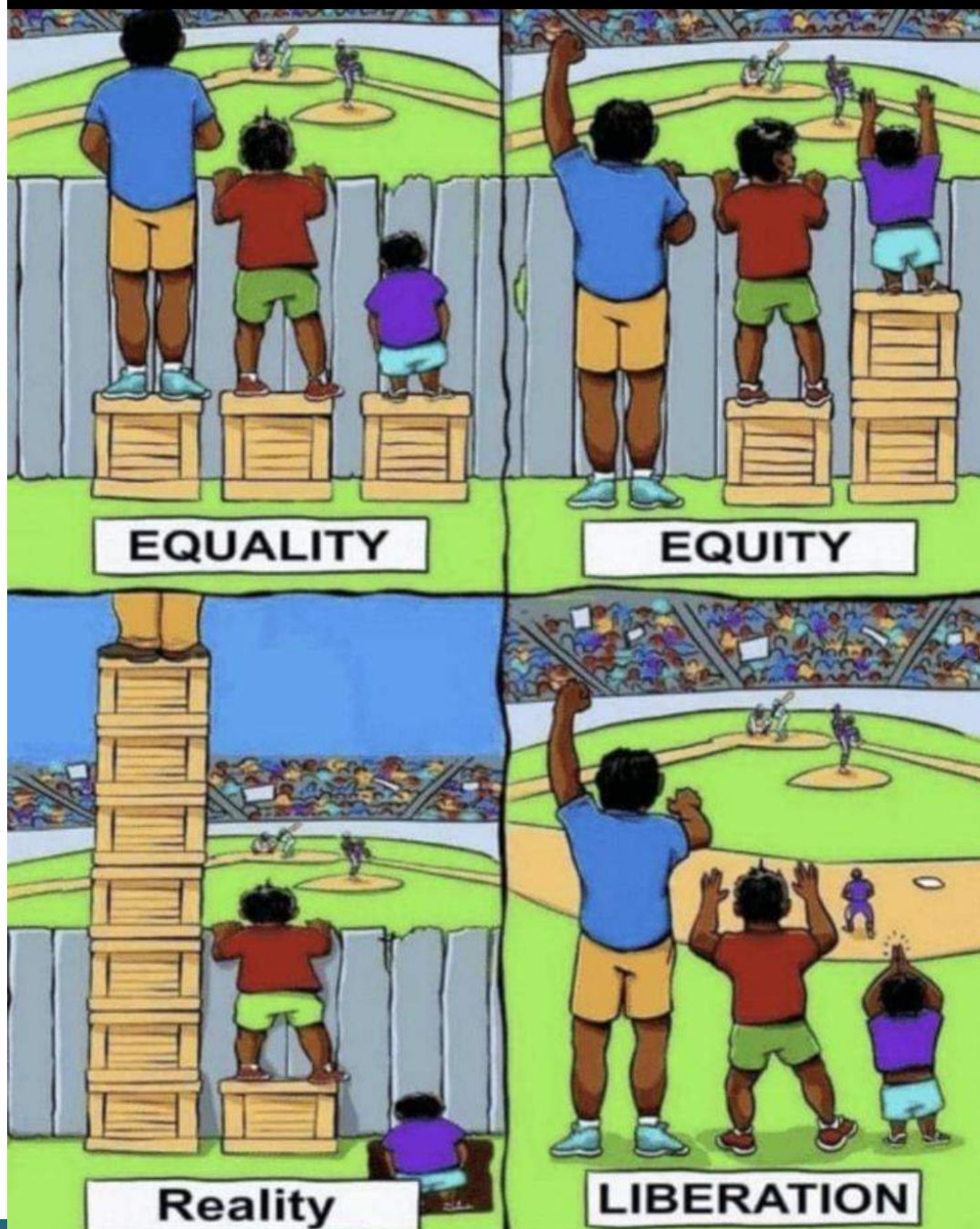
Wat zijn en doen ESNH en MNH?

- **ESNH:** Koepel energiecoöperaties; versnelt de energietransitie met lokale partijen in Noord-Holland (100+ Energiegemeenschappen met 20.000+ leden en ca. 400 zon-/ windprojecten)
 - Opbrengsten komen lokaal/regionaal ten goede aan bewoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en boeren
- **MNH:** Natuur en Milieufederatie Noord-Holland (MNH) werkt samen met lokale partijen en bewoners aan een groene, gezonde en leefbare provincie.
- **Samenwerking** in de Participatie Coalitie Noord Holland (PCNH)

Hoe zijn we binnen de participatiecoalitie georganiseerd?

Wat en waarom energierechtvaardigheid bij opwek schone energie?

Energierectvaardigheid in context

Klimaatrechtvaardigheid: De term "klimaatrechtvaardigheid" wordt gebruikt om de (on)rechtvaardigheden aan te duiden die ontstaan door de relatie tussen klimaatverandering en diepgewortelde ongelijkheden in onze wereld (Amnesty, g.d.)

Energierectvaardigheid: Energierectvaardigheid analyseert het hele energiesysteem en legt verbindingen tussen de transitie naar een duurzaam energiesysteem en sociale rechtvaardigheid (Meynen & Marin, 2022)

Energiearmoede: De situatie waarin huishoudens of individuen moeite hebben om te voorzien in hun basisbehoeften voor energie vanwege financiële beperkingen (TNO, 2021)

Bron: https://topsectorenergie.nl/documents/1146/Wie_de_lusten_waar_de_lasten_FINAL_

Wat verstaan andere organisaties onder energierechtvaardigheid?

- *"Een transitie die de ongelijkheid vergroot, kan daarmee geen duurzame transitie zijn."** (NPRES)
 - *"Een energiesysteem waaraan iedereen mee kan doen en inspraak heeft"*** (TopSector Energie)
- Kortom, wat men rechtvaardig vindt in de energietransitie is subjectief, het is afhankelijk van onder meer de specifieke situatie, cultuur, waarden etc.
- Tip: Bespreek per situatie met je gesprekspartners wat jullie hieronder verstaan.

*Bron: [https://www.regionale-](https://www.regionale-energiestrategie.nl/participatie/energierechtvaardigheid/2955401.aspx?t=Waarom-energierechtvaardigheid)

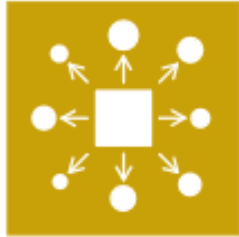
[energiestrategie.nl/participatie/energierechtvaardigheid/2955401.aspx?t=Waarom-energierechtvaardigheid](https://www.regionale-energiestrategie.nl/participatie/energierechtvaardigheid/2955401.aspx?t=Waarom-energierechtvaardigheid)

**Bron: <https://topsectorenergie.nl/documents/1145/TSE-brochure-ER.pdf>

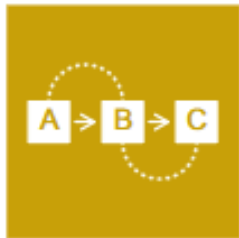
Principes energierechtvaardigheid

- 1. Verdelende rechtvaardigheid** richt zich op de eerlijke verdeling van de lasten en lusten van energie gerelateerde activiteiten over de bevolking, partijen, sociale groepen en generaties.

Het houdt rekening met sociaaleconomische factoren, zoals inkomen, etniciteit, en locatie. Het zorgt ervoor dat mensen in verschillende gemeenschappen niet ongelijk worden geraakt door energiebeleid en -projecten.

- 2. Procedurele rechtvaardigheid** richt zich vooral op het proces van besluitvorming en participatie in energiebeleid en projecten. Het heeft ook betrekking op de mate waarin mensen en partijen open en transparant kunnen en mogen meedenken en meedoen in besluitvormingsprocessen rondom energieprojecten en -beleid.

- 3. Erkennende rechtvaardigheid** heeft te maken met de erkenning van de identiteit, behoeften, waarden en meningen van verschillende mensen, partijen en gemeenschappen.

Het is vervolgens belangrijk om deze aspecten te waarderen en te integreren in de ontwikkeling van energiesystemen en beleidsmaatregelen.

- 4. Herstellende rechtvaardigheid** houdt in dat er maatregelen worden genomen om eventuele schade te herstellen en te compenseren die is aangericht door energie gerelateerde activiteiten.

Dat geldt vooral als deze schade onevenredig veel is toegebracht aan bepaalde mensen, partijen of gemeenschappen.

Bron: <https://topsectorenergie.nl/documents/1145/TSE-brochure-ER.pdf>

Enkele voorbeelden van energierechtvaardigheid bij opwek van schone energie

Enkele voorbeelden

- € 1 lidmaatschap - EC Zuiderlicht
- Donatie/cadeau stroomdeel - EC Zuiderlicht
- Omgevings-, gebieds-, wijk- en dorpsfondsen:
 - Gebiedsfonds Borger-Odoorn
 - Wijkfonds Rotterdams Model
 - Stichting Duurzaam Waterland
 - Dorpsfonds Uitgeest
 -

€ 1 lidmaatschap - EC Zuiderlicht

- *"Het lidmaatschap van Zuiderlicht kost éénmalig een euro."*
- *"Dan ben je lid van een energiegemeenschap. Als lid ben je onderdeel van een groeiende groep mensen die van energie een lokale voorziening maakt, in plaats van een commercieel product."*
- *"Elk lid heeft een stem"*

Principes energierechtvaardigheid: verdelend en procedureel

Lidmaatschap donatie - EC Zuiderlicht

‘Zakgeld van de zon’

- Iedereen kan een donatie/cadeau doen aan iemand anders in de betreffende postcode, die daarmee volwaardig eigenaarschap en zeggenschap krijgt.
- *"Wanneer je je kind of kleinkind een of meerdere leningen à 250 euro cadeau geeft, krijgt hij of zij jaarlijks zakgeld van de zon. Oftewel de rente. Ook het ingelegde bedrag is uiteindelijk voor de ontvanger."*

Principes energierechtvaardigheid: verdelend, procedureel

Omgevingsfondsen

Omgevingsfondsen bij opwekprojecten

- Financiële inbreng in opwekprojecten door lokale bewoners en MKB, commerciële ontwikkelaar(s), Realisatiefonds en/of bank, etc.
- Financiële opbrengsten van opwekprojecten:
 - deels naar onderhoud, reparatie, beheer, verzekeringen, reserveringen, financiers, herinvesteringen, etc.
 - **deels naar omgevings-, gebieds-, wijk- of dorpsfondsen**
 - Initiatief voor fonds: vanuit opwekproject of vanuit beleid van gemeente (bijv. Haarlemmermeer) of provincie (bijv. Groningen)
 - Relevante gedragscodes:
 - NLVOW - gedragscode bij Wind op Land projecten
 - Gedragscode Zon op Land projecten

Hoe onderscheiden fondsen zich?

Met name op:

- **Doelstelling** van het fonds
- **Oorsprong van het geld:**
 - bijv. lokaal opwekproject met exceswinst versus per opgewekte kWh versus opgesteld vermogen, overheden etc.
- **Organisatie/zeggenschap:** beheer en besluitvorming
- **Criteria voor toewijzen van geld:**
 - bijv. geografisch, bedrag, doelgroepen, individu/groep, eenmalig/meerjarig en/of specifieke duurzaamheidsthema's, etc.
- **Impactmeting:** bereikt het fonds zijn/haar doelen?
- **ANBI status** of niet (i.v.m. donaties)

Let ook op: Toepassing principes energierechtvaardigheid

Gebiedsfonds Gemeente Borger-Odoorn

- **Inleg** vanuit Windpark in het gebiedsfonds. *"Het gebiedsfonds is gevuld door de Rijksoverheid, de provincie Drenthe en de gemeente Borger-Odoorn. In totaal storten zij gedurende tien jaar ongeveer 3 miljoen euro in het gebiedsfonds."*
- **Doelstelling:** *"Het doel van de spelregels is dat het gemeenschapsgeld zo goed mogelijk terecht komt."*
- **Bestemming van de gelden:** *Lokaal, toegankelijk voor iedereen, versterkt de leefbaarheid.*
- **Besluitvorming:** *"Inwoners en de gemeente hebben met elkaar de spelregels voor het gebiedsfonds opgesteld." "In het bestuur van de stichting zit minstens één vertegenwoordiger per kerngebied. Het bestuur staat los van de gemeente en is onafhankelijk."*

Principes energierechtvaardigheid: Procedureel en herstellend.

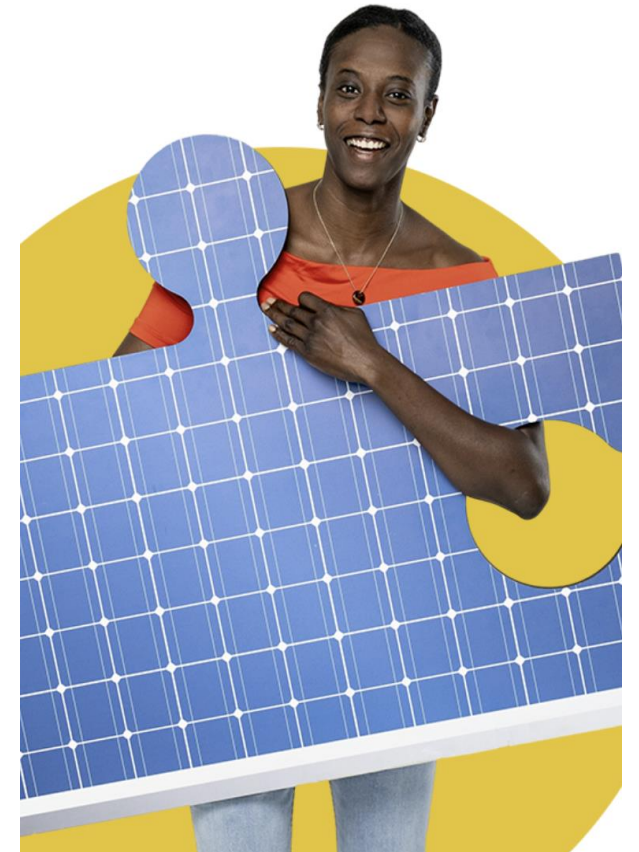

Bron: <https://gebiedsfonds.nu/>

Wijkfonds – Rotterdams model

- **Inleg wijkfonds** – opbrengst opwek panelen na aftrek kosten. Paneeldelen (obligaties) € 25 elk, diverse doelgroepen nemen deel
- **Doelstelling energietoöperaties samen:** 1 Bouwen aan inclusieve gemeenschap 2 Goedkope stroom voor iedereen (meer inleg betekent niet meer/ de meeste stroom)
- **Bestemming van de gelden** (nog weinig ervaring): -- Per EC in wijk (bv. rondom zonnedak) eigen criteria voor inleg en besteding gelden; -- Bestemmingen liggen bij lokale duurzame initiatieven in de wijk; Wijkbewoners/ initiatieven kunnen donatie aanvragen (ook niet-leden/ deelnemers van energietoöperatie)
- **Beheer en besluitvorming:** allen besluiten over aanwending wijkfonds, zeggenschap en eigenaarschap bij leden en deelnemers (obligatiebezit)

Principes energierechtvaardigheid: erkennend, verdelend, procedureel.

Stichting Duurzaam Waterland

- **Inleg door:** deel van de winst van windmolens van Coöperatie Windenergie Waterland
- **Doelstelling:** 'wij geven graag wat terug aan alle inwoners van de gemeenten Waterland en Edam-Volendam.' ; wonen in een prettige omgeving, minder CO2 uitstoot en meer groen.
- **Bestemming van de gelden:** bevorderen duurzaamheid in de regio, onderwijsprojecten, lezingen en debatten, draagvlak vergroten en energieprojecten (bijv. elektrische deelauto's)
- **Besluitvorming:** Door drie vrijwillige bestuursleden uit de regio

Principe van energierechtvaardigheid: verdelend

Bron: [De verduurzaming van de regio Waterland gedocumenteerd. | Stichting Duurzaam Waterland](#)

Dorpsfonds Uitgeest in ontwikkeling

- **Financiering/inleg:** Deel van de winst van zonneweide Winterzon bij Uitgeest van DUEC en Kennemerwind
- **Doelstelling:** wordt nog uitgewerkt
- **Besteding gelden:** wordt nog uitgewerkt
- **Organisatie en besluitvorming:** mogelijk door de Dorpsraad; nader uit te werken

Principes energierechtvaardigheid: nog onbekend

Wat kunnen jullie doen aan
energierechtvaardigheid bij het
collectief opwekken van schone
energie?

Gesprek

- Wat spreekt jou aan?
- Waarover wil je meer weten?
- Wat heb jij nodig om aan de slag te kunnen gaan?

Participatie Coalitie Noord-Holland ondersteunt jullie

Wij ondersteunen jullie!

Energie Samen Noord-Holland (ESNH)

Sabine Leijgraaf

Sabine.leijgraaf@energiesamennoordholland.nl

Liesbet Hanekroot

Liesbet.hanekroot@energiesamennoordholland.nl

Martijn Mewe

Martijn.mewe@energiesamennoordholland.nl

Natuur en Milieufederatie Noord- Holland (MNH)

Tineke de Vries

t.devries@mnh.nl

Bronnen

Interessante bronnen - 1 -

- **NPRES:** <https://www.regionale-energiestrategie.nl/participatie/energierechtvaardigheid/default.aspx>
- **Nationaal Plan Energiesysteem:** <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/12/01/nationaal-plan-energiesysteem>
- **'Voor een inclusief en rechtvaardig energiesysteem'**, TopSector Energie, 2024: <https://topsectorenergie.nl/documents/1145/TSE-brochure-ER.pdf>
- **'Verkenning energierechtvaardigheid. Wie de Lusten, waar de lasten?',** TopSector Energie, juli 2024: [Verkenning Energierechtvaardigheid](#)
- **Klimaatrechtvaardigheid in Noord-Holland:** <https://energy.nl/publications/klimaatrechtvaardigheid-in-noord-holland/>
- **Energieparticipatie website:** [Hoe borg je rechtvaardigheid in het participatieproces? | Energieparticipatie.nl - Dé leeromgeving voor participatie bij duurzaam opwekken](#)
- **Tilburg University:** [Rapport: Sturen op brede welvaart en rechtvaardigheid in de energietransitie | Tilburg University](#)
- **'Knelpunten en ontwerpprincipes voor rechtvaardiger lokaal eigendom in de regionale energietransitie. Een exploratief onderzoek in de Provincie Overijssel'** (2024): [684664](#)
- **Rotterdams model:** <https://academie.energiesamen.nu/academie/collecties/316/opwekprojecten-voor-iedereen/326/financieel-principe:-het-rotterdamse-model>

Interessante bronnen – 2 -

- **WijkKompas: Kennisdossier:** Zo pas je de principes voor een rechtvaardige energietransitie toe in gebiedsgerichte aanpakken - [Wijkkompas](#)
- **‘Afschakelende zonnepanelen en energierechtvaardigheid’:**
<https://energy.nl/publications/afschakelende-zonnepanelen-en-energierechtvaardigheid/>
- **NLVOW - gedragscode bij Wind op Land projecten**
- **Gedragscode Zon op Land projecten**
- **Just Transition Platform (EU):** [Inforegio - Just Transition Fund](#)
- **LEA** <https://www.lokaleenergiewaardigheidsaanpak.nl/> en **Wijzijnlea** <https://www.wijzijnlea.nl/>
- **Voorbeelden van mogelijke energierechtvaardige oplossingen bij opwekprojecten:** [Opwekprojecten voor iedereen - Energie Samen Academie](#)
- **Meer bronnen, handvatten, onderzoek:** <https://www.regionale-energiestrategie.nl/participatie/energierechtvaardigheid/2955403.aspx?t=Hoe-toe-te-passen>